

Geográfus Hírlevél

12.

Következő hírzárás 2009. március 1.
GH 13. várható megjelenése 2009. március 15.

Szeged, 2008. december 30.

Tudományos és oktatási események

Itthon

2008. március 12. **A geomorfológiai térképezés kihívásai a XXI. században**, Szeged
<http://www.geo.u-szeged.hu/hirek/konferencia.html>

2009. május 22-24., **IGU Commission on gender and geography Conference "Post-socialism, neo-liberalism – old and new gendered societies and policies"**, Szeged-Temesvár

Infó: Judit Timár timarj@rkk.hu és Sorina Voiculescu vsorina@cbg.uvt.ro

Külföldön

2009. január 25-28., **GIS Ostrava 2009.**, Osztrava, Csehország
<http://www.gis2009.com/>

2009. február 1-6., **The International Conference on Advanced Geographic Information System**, Cancun, Mexikó
<http://www.iaia.org/>

2009. február 2-4., **Workshop on Spatial Info for Sustainable Management of Urban Areas**, Mainz, Németország
<http://www.i3mainz.fh-mainz.de/FIG-Workshop/>

2009. február 8-14., **15th International Geodetic Week**, Obergurgl, Ausztria
<http://www.uibk.ac.at/geodaesie/obergurgl.html>

2009. március 10-12, **Climate Change: Global Risks, Challenges & Decisions**, Koppenhága, Dánia
<http://climatecongress.ku.dk/>

2009. március 15-22., **5th Forum: Bridging Divides for Water**, Isztambul, Törökország
<http://www.worldwaterforum5.org/>

2009. március 22-27, **Urban Microclimates: Mapping, Measurements, Models**, Association of American Geographers Annual Meeting, Las Vegas, Nevada, Egyesült Államok
<http://www.aag.org>

2009. március 25-27., **Towards eEnvironment Challenges of SEIS and SISE: Integrating Environmental Knowledge in Europe**, Prága, Csehország
<http://www.e-envi2009.org/>

2009. március 26-29., **V. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferencia**, Kolozsvár
www.kv.sapientia.ro; nagy.krisztina@sapientia.ro

2009. április 19-24., **EGU 2009**, Bécs, Ausztria
<http://www.egu.eu/news/news/article/10/general-asse.html>

2009. április 22-25., **14 Int Conference: Urban Planning Regional Development & Information**, Sitges, Katalónia, Spanyolország
<http://www.corp.at/>

2009. április 24-25., „**Descriptio Transylvaniae**” **International Conference on History of Cartography and Historical Geography**, Marosvásárhely, Románia
<http://cholnoky.ro/content/view/202/193/lang.hu/>

2009. május 7-8., **World Conference on Transport Research Society (WCTRS)**, Antwerpen, Belgium
<http://www.wctrs.org/>

2009. június 2-5., **12th AGILE International Conference on Geographic Information Science**, Hannover, Németország
<http://www.ikg.uni-hannover.de/agile/>

2009. június 14-19., **FIG Working Week 2008 in Stockholm**, Svédország
<http://www.fig.net/pub/fig2008/>

2009. június 15-19., **Spatial Data Infrastructure Convergence: Building SDI Bridges to Address Global Challenge**, Rotterdam, Hollandia
<http://gsdi.org/gsdi11/topics.html>

2009. június 17-19., **27th Urban Data Management Symposium**, Ljubljana, Szlovénia
http://geography.hu/broadcast/udms_conf.html

2009. június 24-27., **7th Annual Conference of the European Association of Environmental and Resource Economists**, Amszterdam, Hollandia
<http://www.eaere2009.org/>

2009. június 28-30., **5th Urban Research Symposium, Cities and Climate Change**, Marseille, Franciaország
<http://www.urs2009.net/docs/brochure.pdf>

2009. június 29-július 3., **Seventh International Conference on Urban Climate (ICUC-7)**,
Yokohama, Japán
<http://www.urban-climate.org/>

2009. július 7-12., **7th International Conference on Geomorphology**, Melbourne, Ausztrália
<http://www.geomorphology2009.com/>

2009. július 11-15., **International Conference on Computational Information Technologies
for Environmental Sciences: "CITES-2009"**, Krasznojarszk, Oroszország
<http://www.scert.ru/en/conferences/cites2009/>

2009. július 13-17., **2009 ESRI UC**, San Diego, Egyesült Államok
<http://www.esri.com/events/uc/index.html>

2009. szeptember 6-9., **International Conference on Land and Water Degradation**,
Magdeburg, Németország
<http://www.ufz.de/index.php?en=16521>

2009. szeptember 7-10. **Megacities: Risk, Vulnerability and Sustainable development**,
Lipcse, Németország
<http://www.megacity-conference2009.ufz.de/>

Az erdélyi táj változásai – tájtörténeti konferencia

Az idén Marosvásárhelyen a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen került sor az immár hetedik alkalommal megrendezett *Kárpát-medencei tájtörténeti konferenciára*. Az eddigi hat konferencia mindegyikét Magyarország valamelyik városában rendezték meg. A konferencia témája ez alkalommal *Az erdélyi táj változásai*. S ha már az erdélyi tájról van szó, magától kínálkozott az alkalom, hogy a konferencia helyszíne is Erdélyben legyen. Mivel a konferencia-sorozat fő szervezője, dr. Füleky Györgynek, a Gödöllői Szent István Egyetem professzorának több olyan jó ismerőse él Marosvásárhelyen, aki környezeti problémákban jártas, kézenfekvő volt, hogy Marosvásárhelyre essék a választás.

A megnyitó üdvözlések – Füleky György a Szervező Bizottság elnöke, Dávid László rektor és Hollanda Dénes dékán – elhangzása után kezdetét vette a két napra tervezett előadások és poszterek bemutatása. Első nap, július 2-án a társadalmi folyamatokban végbement változásokról hangzott el 14 előadás, második nap, július 3-án pedig a természeti folyamatok változásairól értekeztek, ugyancsak 14 előadás keretében. Az előadások hosszabb-rövidebb időkeresztmetszetben mutatták be az erdélyi táj egyes elemeiben bekövetkezett változásokat, így a természeti környezetben (vizek, talajok, növényzet, állatvilág, stb.), az erdőállományban, a mezőgazdaságban, legelők, a szőlő- és gyümölcstermesztés vonatkozásában, az ipar, a bányászat és közlekedés esetében, a társadalom, és annak vallási és etnikai vonatkozásában, a településeknél és a táj más elemében bekövetkezett átalakulásokat.

A konferencia kiemelt témája mellett, poszter formájában, a legújabb tájtörténeti kutatások eredményei szerepeltek.

Fontos eseményként kell elkönyvelnünk a konferenciát, azért mert a környezeti változásokról, különösképpen pedig az emberi tevékenység nyomán bekövetkezett változásokról a környezettudományok legkülönbözőbb ágazatainak szakavatott kutatói, egyetemi oktatók, levéltárosok, könyvtárosok – idősebbek és fiatalok – mondhatták el véleményüket, vitathatták meg különböző megközelítésből a történéseket, folyamatokat, kicserélhették tapasztalataikat. Szóba került, többek között az is, hogy napjainkban sokan dilettánsként szólnak a környezetről, avatkoznak bele a környezeti folyamatokba, történésekbe, mit sem törődve a következményekkel, hiszen nincs meg a kellő felkészültségük ezek megértéséhez.

Az előbbiekkal kapcsolatosan vetődött fel – örvendetesen – a tájtervezői szak beindításának fontossága, szükségessége a Sapientia EMTE marosvásárhelyi karán, amelyet több évi ügyködés után sem sikerült révbe juttatniuk az azt szorgalmazóknak.

Meg kell értenie mindenkinek, hogy környezetünkért mindannyian felelősek vagyunk, s bünt követ el az, aki gáncsolni, akadályozni, késleltetni próbálja a környezetünk jobbítására hívatott intézményrendszert profi módon irányítani, szolgálni képes szakemberképzést. Bátorkodom azt állítani, hogy ennek felismerése tekinthető *Az erdélyi táj változásai* konferencia munkálatai legfontosabb következtetésének.

A konferencia harmadik napját az erdélyi táj jobb megismerése céljából, változatos vidékeket érintő tanulmányútra került sor, a környéket valamennyi vonatkozásában jól ismerő két túravezető irányításával.

Jakab Sámuel

VI. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia Magyarország és a Balkán – Pécs a Balkán kapuja?

Hatodik alkalommal, október 16-17-én, került megrendezésre Pécsen, a Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézete és az MTA PAB Balkán munkabizottsága szervezésében a Magyar Politikai Földrajzi Konferencia. A két évente megrendezésre kerülő seregszemle központi témájául ezúttal a magyar-balkáni kapcsolatokat választottuk. Különös aktualitást adott a rendezvénynek, hogy az Európa Kulturális Fővárosa – Pécs 2010 programsorozat egyik központi gondolata a Mecsek alján található városnak a balkáni relációban betöltött kapcsolati szerepe, ezért a konferencia bekerült a város hivatalos programkínálatába is, míg a szakmai program részét alkották többek közt a város déli irányultságát elemző előadások, melyet a konferencia alcíme is tükrözött: *Magyarország és a Balkán – Pécs a Balkán kapuja?*

A program első napja a meghívott előadóké volt, a rendezvényt Mánfai György fotóművész balkáni útjai során készített műveiből rendezett kiállítás indította, melyet Cselényi László a Duna Televízió elnöke nyitott meg. A programot megnyitó beszédeiben mind Gábel Róbert, a PTE rektora, mind Tasnádi Péter, Pécs város polgármestere, mind Szalay Tamás, az EKF program kulturális igazgatója hangsúlyozta Pécs balkáni küldetésének fontosságát, multikulturális hagyományait, a kultúrák közti párbeszéd fontosságát és a Pécsi Tudományegyetem ezen folyamatokban játszott fontos szerepét.

A kulturális és interregionális kapcsolatok szekció előadói a politikai földrajztól nem idegen, de mindenképpen sajátos kapcsolati szempontokat és vizsgálati módszereket hoztak az egyébként a szó szoros értelmében multidiszciplináris konferenciára. Cselényi László a hétköznapi kultúra területén megfigyelhető kapcsolatokról, keveredésről szólt, az eltérésekről, melyek mozaikossá és a párhuzamokról, melyek ugyanakkor hasonlatossá teszik a balkáni kultúrákat. Eredics Gábor a Vujicsics együttes vezetője az előző gondolatot vitte tovább a népzene területén, hasonlóságok és különbségek keveredéséről szólt, kiemelve számos olyan archaikus vonást, mely Európa más részein már nem lelhető fel. Szilárd István (orvos PTE ÁOK) a migráció és a konfliktusterületek egészségügyi kockázatairól értekezett, rámutatott, hogy a délszláv konfliktus idején mekkora erőfeszítésbe telt, hogy a Baranya megyébe menekülteket megfelelő egészségügyi ellátásban lehessen részesíteni.

A tudományos kapcsolatok szekcióban Maróth Miklós az MTA alelnöke székeszékének adott hangot a magyar-balkáni kapcsolatok intenzitásáról és Pécs kapu szerepéről. Álláspontja szerint igazi kapu csak kétirányú forgalom esetén jöhet létre, ehhez pedig az kell, hogy a kapu mindkét oldalán élők tudjanak nyújtani valamit a másoknak. Ez szerinte Pécs esetében megkérdőjelezhető. Slobodan Pajović a belgrádi Megatrend egyetem rektorhelyettese azt emelte ki, hogy míg Közép-Európában létezik valamiféle közös identitás, egy minimum, amiben az itteni népek egyetértenek (és ennek alapja a Habsburg örökségben keresendő), addig a Balkánon ez hiányzik. Tóth József (rector emeritus, PTE) a térség felsőoktatási, kutatási intézményeinek szorosabb kooperációjának szükségességére hívta fel a figyelmet, illetve arra, hogy hazánkban fontos érdeke lenne a balkáni térség fiataljai számára tanulmányi, kutatói ösztöndíjas rendszert kidolgozni és működtetni.

A diplomácia és külgazdaság szekcióban Pandúr József a bosznia-hercegovinai EU Főmegbízott főtanácsadója a boszniai helyzet törékenységéről és az országot fenyegető veszélyekről beszélt. Bába Iván volt külügyi államtitkár, a *Budapest Analyses* főszerkesztője a Balkán térségét érintő biztonsági kockázatokról és stabilizációs lehetőségekről tartott előadást.

Berecz Marianne nagykövet, osztályvezető a magyar balkáni politika lehetőségeiről, a nemzetközi szerepvállalás szükségességéről és a Balkánnal kapcsolatos magyar érdekekről szolt. Závoczký Péter külgazdasági szakdiplomata, az ITD Hungary Zágráb képviselője, a Balkánra irányuló magyar befektetésekről és befektetési lehetőségekről, hazánk és a térség egyre szorosabbá váló gazdasági kapcsolatairól szolt.

Az első szakmai nap végén Dövényi Zoltán, a PTE Földrajzi Intézetének igazgatója által moderált kerekasztal beszélgetés zajlott az elhangzott előadásokhoz kapcsolódóan, melyen felszólalt többek között Póka Ferenc volt tiranai és skopjei, valamint Varga Imre jelenlegi szarajevói magyar nagykövetek is.

A második napon négy szekcióban harmincöt előadás hangzott el. A Kárpát-medence–Balkán térség történeti kapcsolatai szekcióban (elnök: A. Sajti Enikő) egyaránt elhangzottak rövid időszakok politikai elemzése (A. Sajti Enikő: *Igazodási kényszer: Magyarország és Jugoszlávia 1944-1948*), egyháztörténeti jellegű fejtegetések (Kolnhofer Vince: *A Győri és Szombathelyi Egyházmegye Ausztriához csatolt részei és a gradistyei horvátok*), sajtóelemzések (Makkai Béla: *Az ó-romániai magyar sajtó balkán képe*), etnikai földrajzi kérdések (Végh Andor: *Etnikai kontaktzóna - a horvát és szerb etnikai kontaktzóna kérdései*), térszerkezeti problematika (Csüllög Gábor: *Kárpát-medence és Nyugat-Balkán: térszerkezeti illeszkedés vagy ütközés?*), gazdaságtörténeti jellegű (Vesna Aleksic: *Hungarian financial capital in the Kingdom of Yugoslavia*), és nem utolsó sorban Pécs helyzetét elemző előadások is (Hajdú Zoltán: *„Kapu vagy vakablak” a Balkánra?*).

A Magyarország és a Balkán gazdasági kapcsolatai szekcióban (elnök: Edita Stojic-Karanovic) egyaránt hallhattunk az integrációs témával foglalkozó előadásokat (Edita Stojic-Karanovic: *Az EU Szomszédsági Programja és Magyarország déli határain átívelő együttműködés*), a kulturális gazdaság kérdéseiről (Trócsányi András: *A kulturális gazdaság szerepe Pécs város gazdasági-térbeli szerkezetváltásában*), területfejlesztési problematikáról (Pámer Zoltán: *A dél-dunántúli régió és a horvát önkormányzati középszintek, valamint a területfejlesztési intézményrendszer kapcsolatai*), innovációról (Sitányi László - Fodor Ágnes: *Innovációs környezet és az ökoturisztikai klaszterek egy bolgár példa alapján*).

A Biztonságpolitikai kihívások Délkelet-Európában című szekcióban (elnök: Tólas Péter) alakult ki a leghevesebb szakmai vita a részt vevők között a térség jövőjével kapcsolatban. A katonai földrajz (Siposné dr. Kecskeméthy Klára: *A „zsugorodo” Balkán*), a klasszikus politikai földrajz (Nagy Miklós Mihály: *A Balkán-félsziget geopolitikai formakincse*) és a biztonsági kihívások (Tólas Péter: *Biztonságpolitikai kihívások a Nyugat-Balkánon – 2008*) témaköröket ölelték fel az előadások.

A Kultúra, kisebbség, településügy (elnök: Császár Zsuzsa/Bertalan Péter) szekcióban az etnikai földrajzi előadások domináltak (Kókai Sándor: *A balkáni népcsoportok szerepe a Bánság etnikai térszerkezetében (1718-2002)*, László Mária - László Antal: *A magyar állam telepítési politikája és az erdélyi „hozzátelepítések” az első világháború előtti negyedszázadban*, Kőszegi Margit: *Az etnikai térszerkezet változásai Bulgáriában*, Reményi Péter: *Homogenizálódó etnikai terek a Nyugat-Balkánon*), amit kiegészítettek a politikai földrajzi vizsgálatokban egyre gyakrabban helyet kapó módszerek, mint a kognitív térképek vizsgálata (Lakotár Katalin: *Dél-Dunántúli tanulók országképe déli szomszédainkról*), vagy a szimbólumok kérdésköre (Békési László: *Magyarországi köztéri cirill feliratok 2008-ban*).

A konferencia utolsó napja egy szakmai kirándulással zárult Horvátország Eszék-Baranya és Vukovár-Szerém zsupánság területén. Első állomás a második világháború egyik legnagyobb európai csatájának, a batinai csatának emlékhelye volt, majd Vukovárt belvárosát, az 1991-es események helyszíneit tekintettük meg. Végül Eszék óvárosa következett, majd végezetül egy borkóstolóval zárult a napi program és egyben a konferencia is.

Reményi Péter

Összefoglaló a IV. Alföld Kongresszusról

2008. november 27-28. között Békéscsabán ismét megrendezésre került az Alföld Kongresszus, amelynek mottója: *Helyünk a világban – Alföldi válaszok a globalizáció folyamataira* volt. A Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete a Magyar Földrajzi Társaság Körösvidéki Osztályával karöltve 1993 óta negyedik alkalommal szervezte meg az Alföld nagytáj aktuális problémáit elemző-értékelő (nem csak) tudományos fórumát. A rendezvény célja a szervezés kezdetekor még messzi globális pénzügyi válság, az utóbbi években egyre populárisabb klímaváltozás és a kapcsolódó társadalmi problémák együttes hatásainak a feltárása. A kongresszus további célját képezte a globalizáció – földrajzilag, valamint a fejlettségi mutatókat tekintve a világgazdaság centrumaitól távol eső térségben – érezhető hatásainak és konfliktusainak elemzése is. A konferencián az Alföld helyét és lehetséges szerepét kerestük a globalizálódó nemzetközi kapcsolatrendszerekben, illetve az európai térben.

A Kongresszus több mint száz résztvevője 28 előadót hallgathatott meg (melyből 6 plenáris és 22 panelos keretek közt). Mivel a hallgatóság túlnyomó része – de az előadók kétharmada is – főleg a tudományos szektorból érkeztek (hallgatók, oktatók, kutatók) és a döntéshozók, illetve civilek száma alulreprezentált volt, sajnós a tudomány és a politika szereplői közötti szakmai diskurzus generálásának célja csak részben teljesült. Ugyanakkor a fórum interdiszciplináris és regionális jellege megvalósult, hiszen a geográfia, a közgazdaságtan, a szociológia, az ökológia és a műszaki tudományágak, valamint az alföldi megyék mindegyike képviselte magát az eseményen.

A Horváth Gyula a RKK Főigazgatója elnöklésével induló plenáris ülést, a vendéglátók és szervezők nevében, Nagy Imre RKK ATI Békéscsabai Osztályának vezetője és Vantara Gyula Békéscsaba Megyei Jogú Város polgármestere köszöntőit követően Enyedi György akadémikus nyitotta meg, aki beszédében többek között a versenyképes kreatív alföldi városok kialakulásának szükségességét hangsúlyozta. Harnos Zsolt akadémikus, az MTA Kutatásszervezési Intézetének vezetője és a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar Matematika és Informatika Tanszékének vezetője *A klímaváltozás várható hatása az agrárágazatra* címmel az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásról beszélt. Lengyel Imre a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézet vezetője, egyben Békéscsabáról elszármazott egyetemi tanára *A globalizáció várható hatásai és várható térbeli következményei az Alföldön* címmel tartott előadást, kiemelve a városi régiók szerepét és az Alföld, mint földrajzi tér gazdasági szerepének a hiányát. Őt követte Ladányi János szociológus a BCE Szociológia és Társadalompolitika Intézet tanára. *Városi és falusi etnikai gettók Magyarországon a*

piacgazdasági átment időszakában címet viselő előadása a munkanélküliség, az elcigányosodás és a mélyszegénység elterjedésének kérdéskörét feszegette.

A plenáris előadások után, a már szintén hagyományosnak tekinthető Nagyalföld Alapítvány díjátadási ceremóniájára került sor. A *Pro Regione* díjat Hangrád Lajos a kömlői Általános Művelődési Központ igazgatója, Vágvolgyi Sándor a Nyíregyházi Főiskola tanára, Komáromi Gábor a Vésztómágori Emlékhely vezetője és Nyakas Miklós hajdúböszörményi történész vehették át.

A rendezvénysorozat sajátosságaként tematikus panelülések felkért vitaindító előadói nyitották meg az adott szekciókat, ezt követte a résztvevők korreferátumai, majd a diskurzus. A panelviták az alábbi témaköröket ölelték fel:

1. A globális klímaváltozás kihívásai és hatásai az alföldi agrárkultúrára,
2. Globális hálózatok és lokális szereplők versenye az Alföld gazdaságában,
3. Globalizáció és szegénység – térbeli kirekesztettség az Alföldön,
4. Helyünk a világban – kultúra és identitás az Alföldön,
5. Az alföldi környezet és táj az éghajlatváltozás tükrében,
6. *Cselekedj lokálisan!* – A helyi társadalom lehetséges válaszai a változó külső feltételekre.

A második napot *Víziók – lehetséges fejlődési pályák az Alföldön* címmel speciális vitaülés zárta, amelyre a régióban élő, az Alföldet mélyrehatóan ismerő szakembereket hívtunk meg, mint Mészáros Rezső akadémikus, Becsei József, Beluszky Pál, Mezősi Gábor, Süli-Zakar István és Tóth József professorok.

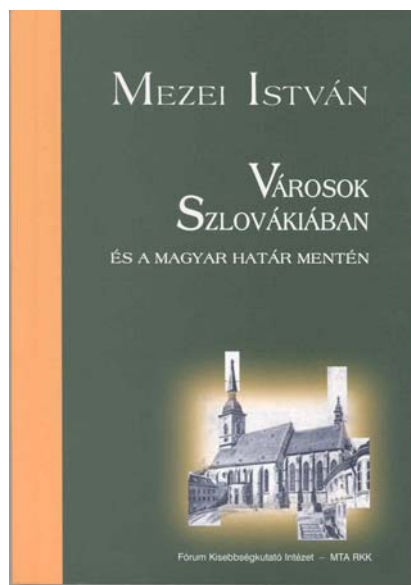
A kongresszus kiemelkedő eseménye volt az első napot záró állófogadás során az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézet és Békés Megye Képviselőtestülete közötti keretmegállapodás aláírására. A megye részéről Domokos László elnök úr mondott beszédet, az Akadémia és az RKK képviseletében pedig Dudits Dénes alelnök, illetve Horváth Gyula Főigazgató urak írtak alá. Az Intézet ezt a lépést a partnerség-építés és a lokális szereplőkkel való együttműködés első lépésének szánja, amelynek révén az akadémiai tudáskészlet hasznosíthatóvá válik a megye fejlődésének előmozdítása érdekében.

A sikeres Alföld Kongresszust Nagy Gábor az RKK Alföldi Intézetének újdonsült igazgatója és Varga Zoltán a Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács elnöke zárták.

Duray Balázs

A Felvidékről és Felső-Magyarországról a számok tükrében

Mezei István: *Városok Szlovákiában és a magyar határ mentén*. Fórum Kisebbségkutató Intézet, MTA RKK, 2008, 175 old.

A XXI. század elején menő dolog könyvet, de legalább blogot írni. Suttyo médiasztárok, analfabéta újgazdagok, középszerű és tehetségtelen politikusok ragadnak tollat vagy billentyűzetet, vagy mondják diktafonba rejtett titkaikat, nagy leleplezéseiket, a bulvárolvasó igényeit kielégítő balgaságokat. Elhatalmasodott az íráskedv, és mindent előtt a „terméket” népszerűsítő, vásárlásra buzdító agresszív promóció. Ily körülmények között az értékes opusok néha a háttérbe szorulnak, megjelenésükről jóformán alig-alig értesülhetünk, szerzőjük pedig visszhangtalanul az ismeretlenségben marad. Talán még a középkori körülmények is jobbak voltak a maiaknál, hiszen „akkoriban még nem léteztek tudományos folyóiratok, és – boldog kor! – könyvszemlék és ismertetőik sem; ám a tudományok művelői élénk levelezésben álltak egymással, s a hírek és újdonságok igen gyorsan eljutottak a művelt világ legrejtettebb zugaiba is” (Arthur Koestler). Hasonló sors vár/hat a recenzor górcsője alá vett a szó szoros értelmében általános műveltséget nyújtó kötetnek is, amely halk szavú, szerény szerzője művéről a következőket írja: „Ajánlhatnám ezt a könyvet gyermekeimnek, mondván, kíváncsian várom, vajon ők hogyan értelmezik a körülöttük lévő világot, hiszen minden generáció kötelessége a kíváncsi reagálás. Ajánlhatnám ezt a könyvet nagyívű gesztussal a Kárpát-medencében élőknek, hiszen olyan viharos átalakuláson mentünk keresztül mindannyian, és kötelességünk erről beszélni.”

A kötet *Előszó*ból, *Bevezetés*ből és öt fejezetből áll. Az *Előszó*ban értesülünk a kötet szerkezetéről: „A dolgozat a réginek és az újnak az összevetésével indul, hogy bemutassa a megváltozott viszonyokat, majd az együttműködés végre újból benépesülő tereit járja be”. A *Bevezetés*ből értesülünk, hogy honnan származik, valamint mióta használják a Felvidék megnevezést, majd egy rövid időutazás veszi kezdetét. Megtudjuk, hogy a szlovák nemzetfejlődés jóval elmaradt a térségben élő népekre – csehekre, németekre – jellemző XIX. század elején kezdődő un. belső elhatárolódástól, amikor az önrendelkezésre hivatkozva e

kisebbségek létrehozták saját oktatási, igazságszolgáltatási, politikai és közigazgatási párhuzamos rendszereiket. Ebben az időben a szlovákság az egységes nyelv kialakításával volt elfoglalva.

A felvidéki városok Trianonig gyakorlatilag magyar és német karaktereket hordoztak, míg a szláv nyelvű lakosság vidéken élt. Érdemes megjegyezni, hogy a Felvidéken a jellegzetes várostípus a kis lélekszámú város volt. A monográfia a továbbiakban az 1910-es népszámlálás adatait mutatja be: a felvidéki 15 vármegyében több mint három millió lakos élt, ebből 35,13% magyar, 54,34% szlovák, 7,1% német, a többi pedig rutén, lengyel, cseh-morva stb. Ezek után a városok demográfiai jellemzőinek bemutatása következik

A Felvidék mai városszerkezete – mutat rá a szerző – az új hatalomnak a közigazgatásban hozott változásaihoz kötődött, így nagyjából 1930-ig kialakult. 1910 és 1930 között a városok száma 39-ről 77-re emelkedett, ami az új politikai elit államalkotó céljait – a városok erős szlovakizálását – hívatott tükrözni. Az azóta eltelt három emberöltő alatt sem duplázódott meg a városok száma. A fejezet a második világháborúig lezajló (cseh)szlovák honfoglalás lépéseinek, valamint a szocialista (cseh)szlovák városépítés jellegének bemutatásával végződik.

Külön fejezetet szentel a szerző a független Szlovákia megalakulása utáni helyzet tárgyalásának. A települések szerkezet-alakulásában a rendszerváltás csak részben szüntette meg (erre még visszatérünk) a központi, pártirányítású tervezést, de a piaci körülmények és „a szabad akaratú döntések kiteljesedése” következtében, zömmel anyagi természetű, új korlátozó tényezők jelentkeztek. A szocialista városok alacsonyabb urbanizációs foka a felvidéki településekre is vonatkozik, és a Szelényi Iván szerint ezt bizonyító három tényező – kisebb változatosság, alacsonyabb területkihasználtság, kisebb mértékű városi szélsőségek – ebben az esetben is megtalálható.

Egy évtized alatt (1991-2001) ellentétes irányba mutató változások mentek végbe: miközben abszolút értékben nőtt a városlakók száma, 46 város népessége csökkenő tendenciát mutatott. E jelenséget a szerző geopolitikai, közigazgatási, közlekedési és nem utolsó sorban identitásbeli okokra vezeti vissza.

Eredeti a *Szándékos regionalizálás – szerves regionalizálódás* c. fejezet, melyben az elmúlt másfél évtized szlovakizálásának különböző térben kivetíthető elképzeléseit ismerhetjük meg, ui. „politikai rendszerektől függetlenül egy olyan hálózat kiépítésére törekedtek, ami az új ország megtartásának bizonyítéka lesz”. Megtudjuk, hogy ennek érdekében a 90-es évek elején a Mečiar-féle elképzelést kívánták megvalósítani, mely szerint Pozsony maradt volna a politikai-adminisztratív központ, de a funkciók térbeli kiterítése révén Besztercebánya lett volna az ország pénzügyi, míg Kassa a gazdasági centrum. Az uniós bővítés azonban más irányba tolta a tervezett egyensúlyt: a XXI. század elejétől kezdve egy Bécs-Pozsony polarizációs központ kialakítása kezd körvonalazódni (időközben Bécs-Pozsony-Győr aranyháromszögről is írtak, de ez inkább magyarországi regionalizmus-szakértők álma lett volna). A fejezet a közigazgatás 1996-os és 2002-es átszervezését és az így kialakult kerületek rövid bemutatásával végződik.

A kötet utolsó része a határ mentén található járások, kistérségek és városok adatait tartalmazza, bemutatja a határ közelében, hol a magyar, hol a szlovák oldalon futó városvonalat, és végül a kapcsolatok alakulását és az együttműködések típusait. A kötet egy magyar-szlovák városnévtárral és egy igen változatos bibliográfiával végződik.

A szerző az utolsó oldalon így zárja ajánlását: „Szlovákiáról egyre több könyv, szakcikk, dolgozat, írás jelenik meg. Hátha megtalálja ez a kiadvány is a helyét közöttük”. Megtalálta.

Géczi Róbert